

Sever Stoica

IULIU MANIU ȘI MAREA UNIRE

un vis devenit realitate

SEVER STOICA

**IULIU MANIU
ȘI MAREA UNIRE
un vis devenit realitate**

Editura BOOKSTORY

București

– 2023 –

Prefață

Manuscrisul acestei cărți a fost redactat în vara anului 1928. Motive subiective au zăvorât scriptura noastră în sertar.

Cartea aceasta nu servește, cum s-ar putea bănuî, cultul unui om, nu este un omagiu închinat cu smirnă și tămâie unui conducător, nu este ceremonialul presărării unui creștet cu flori și lauri. De aceea, ea nici n-a fost scrisă pe portativul unor izvoare românești, ci aproape exclusiv pe temeiul unor izvoare germane și maghiare. Este doar sinteza unor documente din tabere ostile, răsfrângerea acțiunii politice a lui Iuliu Maniu în oglinzile adversarilor lui implacabili. Și tocmai pentru că ne-am străduit să dăm o icoană nealterată de niciun sentiment, cartea aceasta nu este o biografie romanțată. Ne-am ferit de orice literaturizare, pentru că am fi întâlnit în drum suspiciunea unui subiectivism, care este departe de noi. Dacă prin aceasta, cartea pierde în dramatism, câștigă, în schimb, prin simplitatea adevărului. De fapt, cartea aceasta nu este a noastră, ea este opera adversarilor lui Iuliu Maniu. Singura noastră contribuție este că am orânduit documentele în unghiul viziunii noastre istorice.

Sever Stoica

Fragment de portret¹

Iuliu Maniu n-are nimic din vraja de culoare a curcubeului. Sentimentele sale n-au efemera viață de o zi a florii de Tisa. Singularizat și interiorizat, bărbatul de stat transilvănean nu este un om de vitrină. Nici de galerie. N-are nimic din însușirile de scenă ale suveranului sufragiului universal. Nu este un răscolitor al maselor. Nu inflamează. Nu-și maltratează pieptul cu ropote de pumni precum vânătorii de popularitate ce-și reped copoii vorbelor asupra întrunirilor înflăcărâte de mirajul paradiziac al făgăduielilor. Nu ia niciodată numele Domnului în deșert și nu-și evocă, în fața întrunirilor, iubirea de neam. Verbalizarea iubirii de țară i se pare o jignire a pudorii ce i-ar împurpura obrazul. Nu se destăinuie iubirea față de Dumnezeu decât în interiorul sufletului și nu se rostește dragostea de neam decât în rugăciunea discretă a faptelor de fiecare zi. Acesta este sentimentul omului închinător al realităților robuste, pe care știe să le cezarizeze cu mâna uscățivă și avară a înțelepciunilor, simple și cotidiene. Oratoria sa impecabilă, de o ținută reținută și academică, n-are nimic avântat, nimic hipnotic, nimic din vâlvătaia verbului, care înțeleștează indignarea și pumnii. Calm ca o suprafață verzuie a unui lac, marea agitată a unei întruniri publice cu gurile în explozie de strigăte nu-i învolburează sentimentele și nu-i revarsă în suflet acel fluid magnetic, care fanatizează și

¹ Portretul acesta a fost desemnat, în loc de predoslovie, la cartea din anul 1928. Primele file ale acestui portret ne lipsesc. Au dispărut. Azi nu le mai putem reconstitui.

înlăcărează verbul. Nu extaziază mulțimile. Nu creează puncte de polarizare târând în câmpul magnetic al torențului popular sufletele anonime cu obrazul zdrențuit de suferințe.

Popularitatea sa imensă ca o mare agitată de furtună este un miracol pentru toate mințile rebele realităților, care reduc sufragiul maselor numai la aritmetica fecundă a prestidigitatorului: aruncați-vă leul votului vostru în urna pălăriei mele ca să vă scot din căptușeala guvernării doi lei de aur. Popularitatea sa sub cerul de grinzi al colibelor nu este o beție a mirajului, ci strălucirea grea a unei onestități fără pată. Iuliu Maniu este în cugetul popular omul dreptății, fiul divin ce ține în mâinile sale cumpăna adevărului. În viața sa ascetică fără patima flămândă a cărnii, țărani silabisesc, ca într-o evanghelie, viața simplă a pescarului din Nazaret. Și această aderență colectivă a maselor rurale se învecinează uneori cu hotarele superstiției reînviată din sicriul veacurilor defuncte.

Într-un sat sălăjean împrejmuț de gardul de struguri al viilor. Drumul e prăfuit de raze blonde ce ar părea de soare. Țărani cu mâinile uitate în cârjă adastă, în pâlcuri, în inima satului. În zare, o trenă de praf împăienjesește privirile. Din senin, tăcerea e prăvălită în infernul unui zgomot, zuruind a fier. Un automobil maimuțărind modern uruitul căruțelor se oprește și, în jurul lui, se iscă o îngrămadire de târg. Din Chrysler descinde un om zvelt, cu privirea albastră, rece și fixă, într-un obraz șifonat. Domnul Iuliu Maniu.

Moșnegii își iau inima-n dinți, se apropie sfios, parc-ar vrea să sărute o icoană din biserică. Îi ating haina, fac cruce în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Spirit, ungându-se pe pleoape cu degetele ce au împrumutat vrăji

tămăduitoare. Căci haina lui Iuliu Maniu, haina unui sfânt, are în închipuirea populară, puteri vindecătoare.

Vorbele idolului se îmbucă cu graiul sătenilor și în urechile tuturor răsună parcă spovedania mută:

Viața voastră este viața mea.

Pâinea voastră amară, pâinea mea,

Durerile voastre, durerile mele.

Sufletul vostru, sufletul meu.

Căci marea și adevărata sa oratorie este tăcerea. Nu este un orator de incomensurabile proporții, care să-ți răscolească, sub tâmples fierbinți, fiorii veacurilor. Cuvintele pe care le sensibilizează rareori prin metafore de vaste sugestii defilează în ordine logică, călcând în pas îndesat pe caldarâmul silogismelor perfecte. Dialectician înainte de toate, familiarizat cu analiza miniaturală de a despica firul în patru părți egale, cuvântările lui nu impresionează decât prin finețea întorsăturilor, prin acel imponderabil infinitezimal care te încântă precum simfonia unei muzici și prin acea linie marmoreană a logicii, în spatele căreia simți pulsând pumnul unei voințe implacabile.

Viața sa publică e farmecul unei linii simple și drepte. Totuși, nimeni nu știe să frizeze cu atâta șerpuitoare și surprinzătoare dibăcie echivocul, când rațiunea politică impune echilibrarea unei situații politice ce se balansează în doi peri. În monarhia habsburgică nimeni n-a mânuit cu atâta rară îndemânare arta dificilă de a subtiliza realitatea aspirațiilor românești, în pulberea de diamant a abstracțiilor celeste. Găsea argumente infinite ca să atragă atenția adversarului milenar spre basmul jocurilor sale dialectice: o mie și una de nopți.

Dacă adversarul vrea să-i smulgă, cu cleștele, o declarație pro sau contra unei teze, el știe să disece cu bisturiul problema controversată, dând lămuriri atât de ample și atât de amănunțite, încât... nu spune nimic. Căci nimeni nu este atât de familiarizat cu arta dantelată de a disimula acțiunea între afirmație și negație, camuflând busola voinței lui, ca acest cazuist fin.

Politica fiind un câmp al acțiunii și adeseori acțiunea politică neputând fi încununată cu laurii succesului decât în confidența intimă a tăcerii, Iuliu Maniu nu este prietenul vorbelor ce descoperă din flanc gândul de realizare, îmbiind adversarului ustensilele de contracarare a planului urmărit.

Secretul succeselor sale politice este sentimentul religios ce traversează ca măduva vertebrele credinței lui, darul rar al intuiției politice, ochii ageri ce sesizează nexul causal al evenimentelor, ofensiva pe care o execută întotdeauna în defensivă.

Înzestrat cu instinctul aristocratic al perspectivei, nu se rătăcește în labirintul împrejurărilor, își proiectează privirea în inima realităților, și în pofida tuturor obstacolelor și împotrivițiilor, își urmărește ținta cu încăpățânată tenacitate și statornică intransigență, apucând de coarne evenimentele ca să le domesticească. Este în această neextenuată încăpățânare ceva din pasiunea vânătorului ce-și urmărește fiara sau ceva din patima boierească a hipodromului.

Cu simțul de anticipare al nărilor pe care-l au caii, a presimțit întotdeauna lupii primejdiei năvălind în miez alb

de iarnă, turmentați de foame, asupra neamului românesc din Transilvania, constituit pradă de deznaționalizare molo-
loholului străin, cu gura căscată peșteră.

Firile meridionale cu nestatornicia lor lirică niciodată nu pot bănui imensa rezervă de dârză rezistență a acestui temperament de nord cu o inflexibilă coloană vertebrală a caracterului.

Nu-și evită adversarii ca să-i imobilizeze printr-un truc de vulpe a strategiei, într-o capcană a șireteniei abil împăienjenită. Îi privește în obraz și ia lupta pieptiș, uzând de tactica relaxării voinței adversarului. Iuliu Maniu își obosește, în respirație găfăită și extenuată, potrivnicii. Îi neurastenizează, îi exasperează. Când însă adversarul elastic încurcă firele tacticii sale în spirala șireteniei fără șira spinării, nimeni ca el nu cunoaște drumurile de ocol ale labirintului.

Întinat cu insulte, s-a ferit întotdeauna de manierele de șatră ale parlamentului. Invectiva insultei nu i-a înveninat buzele în gureșa gălceavă parlamentară. Atitudinea sa sobră și verbul său academic reabilitează parlamentul alunecat la periferia bunului-simț.

Nomazii hotărârilor îl socotesc indecis, pentru că nu s-a aventurat niciodată în zigzagurile tribulațiilor. Căci fermitatea hotărârii nu echivalează cu facilitatea de a te decide pentru orice, în orice clipă și în orice împrejurare, târșăit de capriciul versatil al sentimentelor, argint viu fără statornicie. Politica nu e o poemă în proză a lirismului, e înainte de toate voluntarism, călăuzit în acțiuni consecutive de catechismul inteligenței.